

Przejęcie władzy przez komunistów we wschodniej Polsce w latach 1944-49

1. Białystok i okolice gniazdem opozycji wobec nowej władzy

- sceptyczne nastawienie ludności wobec nowej władzy i brak zainteresowania polityką
- opór wobec kolektywizacji
- aktywna działalność AK i innych zgrupowań partyzanckich
- brak zwolenników władzy komunistycznej w zdecydowanie rolniczym regionie
- niedostatki organizacyjne nowej polskiej administracji

2. Reakcja władzy ludowej

- przyjęcie pomocy sowieckiej w zwalczaniu podziemia, gdyż „nie jesteśmy w stanie walczyć z reakcją bez pomocy Armii Czerwonej” (Władysław Gomułka)
- aresztowania i werbunek byłych członków AK przez NKWD i UBP
- interwencje wojskowe na terenach zagrożonych działaniem „reakcji”
- wzmożone akcje propagandowe
- likwidacja opozycji z PSL na czele i przejęcie władzy na wszystkich szczeblach do 1949 roku poprzez fałszowanie wyników wyborów, niekorzystną zmianę przepisów i terror.

3. Konflikty społeczne i etniczne

- liczne napady i akty przemocy związane z katastrofalnym stanem zaopatrzenia i brakiem aparatu bezpieczeństwa
- Napięcia w stosunkach z ludnością białoruską i żydowską. W efekcie tego błędne akcje organizacji podziemnych mające czasami charakter czystek etnicznych, brak zrozumienia dla polskiego podziemia po stronie mniejszości i przychylny stosunek mniejszości do nowej władzy jako mniejszego zła.

4. Bibliografia

- Moldenhauer Harald, Der sowjetische NKVD und die Heimatarmee im Lubliner Polen 1944/45 In: Chiari B. (Hg) Die polnische Heimatarmee, 2003.
- Podziemie niepodległościowe w województwie Białostockim w latach 1944 – 1956. IPN, Warszawa 2004.